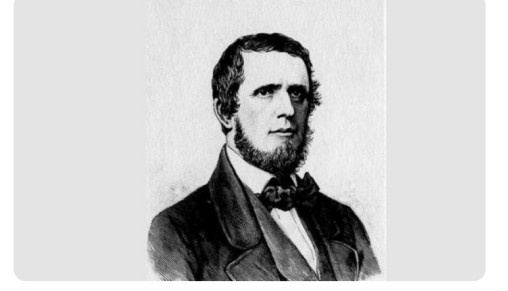

Weitling Vakası

30.06.2020 • Güncel Müdahaleler • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Sitemiz yazarlarımızdan İbrahim Sâlik'in, Wilhelm Weitling hakkında din, idealizm, bilim ve insanlığın kurtuluşu üzerine kaleme aldığı makaleyi okurlarımızla paylaşmaktayız.

Almanya'nın Magdeburg kentinde doğan Wilhelm Weitling, 48 kuşak olarak da bilinen Avrupa'daki devrimci dalga'nın içerisindeydi, daha sonra Amerika'ya giderek burada bugünkü Iowa eyaletinde Communia olarak bilinen bağımsız bir kömün denemesinin akabinde sosyal reform savaşını bırakacak ve astronomi gibi çeşitli alanlara yönelmeyecekti. Peki kömünizm biliminin gelişimi öncesinde Grrachus Babeouf, çileci Hristiyanlık öğretisi, dayanışmacı toplumsal yapı, Blanquist devrimcilik gibi pek çok farklı doktrin ile eklektik bir teori ortaya atan Weitling neden bu yazının konusu oluyor? 2017 yılında Raoul Peck'in yönettiği Genç Karl Marx filmi, dönemi için önemli olan ancak daha sonra yaşanan deneyimler ile rafa kaldırılan polemiklerden bir tanesine daha değiniyordu. Marx'ın meşhur bir şekilde artık dayanamayarak masaya yumruğunu vurduğunu ve "Cehalet daha şimdiye kadar asla kimseye fayda sağlamamıştır" diyerek bitirdiği bu polemik aslında, döneminde Marx-Engels'in diğer entelektüeller ile yürüttükleri önemli tartışmalardan başka bir tanesi olmanın yanı sıra bu aynı zamanda uzun yıllardır Marksist mücadelenin ayağına pranga olmuştur ve olmaya devam eden pek çok problemliyi yaklaşımda örneklerinden bir tanesiydi. Bundan haftalar önce bir dostumla yaptığımız tartışmada kendisi bana Bakunin, Proudhon gibi teorisyenlere karşı yönelttiğim sert eleştirilerin akabinde "Sence de biraz abartıyor musun? Sonuçta artık bu insanların çizgilerini takip eden kaç örgüt kaç organizasyon kaldı?" gibisinden bir şey söylemişti. Ümitsiz haklılık payı olmakla beraber bu dostum, Marksist hareketin farklı katmanlarına sirayet etmiş bu problemliyi düşüncelerin mücadelemize vurduğunu prangaların farkında değildi... Nitekim şimdiye kadar karşılaşmadığımız gibi karşılaşılmış da sanmadığımız bir "Weitlingçi" akım görmedim veyahut Carl Wittke gibi tek tek insanların yaptıkları akademik çalışmalarında entelijansiya arasında da gündeme geldiğini görmüştüm de ilim ancak Wilhelm Weitling daha önce de söylediğim üzere ana hatlarıyla bir değil birden fazla problemliyi yaklaşımda bulmuş haliydi.

Bunların ana hatlarıyla çerçevelemek gerekirse, din-Marksizm ilişkisi, bir bilim olarak Marksizm ve benim tabirimle "idealizmin dipsiz bataklığı" olarak çerçeveleyebiliriz. Weitling'in farklı şekillerde savunularını yapan grup da dahil olmak üzere daha sonra entelektüel zeminde Karl Popper'in¹ ve Ajith'in² doktrininde zuhur bulacak olan "Marksizmin bir bilim olarak reddiyesi" nosyonuna dair farklı yaklaşımlar vardı. Popper ve Ajith bu işi gerçekten de entelektüel bir zemine dayandı ve de gerçekten de üstünde çalışılması gereken teorik bir zemin vermişlerdi, nitekim bu çalışma ve bu reddiyenin sağlam bir şekilde eleştirisi ve yürütülmesi gerek Bob

Avakian tarafından³ gerekse de *Ajith Geçmi'in Tortusunun Bir Portresi* adlı çalışmada yeni komünizmin taraftarları olan Şak Baran ve KJA tarafından yapılmışlardır, niyetim bu konulardan ziyade Weitling'in savunusu çerçevesinde gerçekleştirilen ucuz bir polemik olarak görebileceğimiz ama üzücü bir şekilde farklı çevrelere sirayet etmiş olan başka bir anlayışın irdelemek. Bu yaklaşıma göre bilimsel sosyalizm, bir bilim olarak komünizm ifadeleri Marx-Engels tarafından "stratejik" olarak kullanılmışlardır, aslında Marx ve Engels'in amaçları daha ziyade entelektüel rakiplerini bertaraf etmektir, daha sonra bilim yaklaşımı devrimci teoriye tam anlamıyla sirayet edecek, Weitling'in ismi karalanacak, karikatürize edilecektir. Yine bu gruba göre bu anlayış Peck'in yönettiği filme de sirayet etmiştir. Bu anlayışın farklı biçimlerde ideolojik bir tasavvurunu sunan *Birikim* dergisi ve onun "çevresi" olarak değerlendirilebileceğimiz pek çok entelektüelden bir tanesi olan Mete Tunçay, aynı dergiye 2013 yılında yazdığı bir yazıda marksizmin "bilimsellik" iddiasından kurtulması gerektiğini çünkü zaten aslında Almanca'da wissenschaftlich kelimesinin "bilgisel" anlamına geldiğini ve dolayısıyla bu kelimeye "fenni" anlamının yüklenerek doğa bilimlerinin de kapsanması hatalı olduğunu söyleyerek, bir adım daha ileriye gitmiş ve Marksizmin bilimsellik iddiasını, ortaçağ skolastiğinin ilahiyatı, felsefe ile buluşturma çabasına benzeterek abes diyebileceğimiz bir analogi kurmuştur. (bkz. *Birikim*, sayı 288, Nisan 2013)

Yine Tunçay'a göre sosyalizm bizim değer tercihlerimize dayanmakta ve bilimsel bir determinizmle sosyalist bir düzenin kendiliğinden geleceğinin mümkün olmadığını söylemektedir. Teleoloji ve bilimsel determinizm, ikisi de marksizmin tali hataları içerisinde mevzilenmiş olsalar dahi bu ikisinin farklarını entelijansiyadan birinin birbirine karşıt olması ve Marksizmi bu şekilde tahrif edebiliyor olması bir hayli rahatsız edicidir. Şimdi burada bu tali hatalara giriş niteliğinde birer açıklama yapmakta ve de bir paragraf açmakta fayda var, *Devrim ve Devrimin Epistemoloji ile Yöntemin Temel Meseleleriyle İlişkisine Dair Stratejik Yaklaşım* adlı çalışmada Avakian bu meselelere değinir, yani "Komünizm hedefi salt bir hedeften mi ibarettir?" tarihin "zorunlu" olarak geleceği bir evre midir veyahut yadsınan yadsınması şeklinde son tahlilde dünya "ister istemez", "kesinlikle" komünizme mi varacaktır şeklindeki teleolojik yaklaşımla ilgilenir. Nitekim bu tali yönelim bir bilim olarak komünizmi, yeni komünizmden önce en ileri haline taştıran Mao'da dahil olmak üzere bütün komünist önderlerde bulunmaktaydı. O halde şimdi ilk soruya geri dönelim yani salt bir hedef midir sorusuna. Tabii ki değildir, çünkü burada bu hedefin kendisi maddi gerçekliğin ve onun çelişik doğasının bilimsel bir analizine dayanmaktadır. Şimdi burada bir mesele daha var, Bob Avakian'ın sıraladığı ve tam da bu tali yönelimler ile ilgili olan üç maddenin birbirleriyle olan diyalektik ilişkisi ve bizlerin bunlara bilimsel bir temelde yaklaşma zorunluluğumuz olması; bunlar sırasıyla: komünizmin imkanı, arzulanabilirliği ve zorunluluk noktalarıdır. Burada çok yoğunlaştığımız bir biçimde ve tekrar ediyorum, Avakian'ın devamlı olarak üzerinde durduğu üzere bu üç olguyu anlamamız, gerçek anlamda kavramamız temelinde tam da maddi gerçekliğin, onun çelişikliğinin, bu çelişikliğin neden olduğu hareket, dinamikler ve dönüşümün ve bu bağlamda, nihayetinde dünya çapında komünizme geçişle sonuçlanacak bir devrim hedefini gerçek kılanın analizi yatmaktadır. Buradaki kritik olan nokta yani bu üç olgunun birbirleriyle ve maddi gerçeklik ile olan ilişkilerinin doğru anlaşılması, örneğin buradaki zorunluluğun bir çeşit "doğaya yasası" olmaması, determinist bir tarih anlayışının sonucu olmaması tam aksine dünyanın radikal bir şekilde değiştirilmesi noktasında bu sistemin reforme edilemeyeceğine bunun, bu sistemin alınması ve bunun ancak komünist bir devrimle olabileceğinin zorunluluğudur. Yazın ilerleyen bölümlerinde marksizmin bir

bilim olarak ?ekilleni?ine de?inece?im. Aksi yöndeki “de?erler” çat??malar?n?n, veyahut bir ba?ka biçimde ?ekillenen her türlü rölativist siyasi anlay???n yarataca?? “güçlü olan hakl?d?r” problemleri ba?ka bir yaz?n?n konusu olmakla beraber, okuru Bob Avakian’?n Yeni Komünizm kitab?n? veya Karl Popper ele?tirisini okumak için bir ça?r?da bulunuyorum.) Bu dü?üncenin asl?nda ba?ka farklı formasyonlar? da yok de?il. “Ayd?nlanmac? Marksizm”, “ayd?nlanmadan kopamayan Marksizm” gibi dü?ünceler, Marx’?n idealizmden kopu?unu reddeden dü?ünceler, e?itlik kavramlar?n? Descartesç? kartezyende arayan dü?ünceler, postmodernistlerin “ayd?nlanman?n devam? olarak Marksizm” gibi dü?ünceler genel olarak eklektik bir biçimde “sol” cenah?n içerisinde bulundu?u ve gittikçe daha da derine sapland?klar? bir batakl?k. Süsleyip püsleyip yine ayn? ?ekilde servis ettikleri dogmatizmlerinin Ayd?nlanma ve entelektüeller ile olan eklektik ili?kisi ayr?ca bir yaz? gerektirecek olsa da okur bu yaz? da bu problemlere yönelik baz? vurgulamalarla kar??la?acaktır.

Weitling’in Komünizm Anlay??? ve Hristiyan Teolojisi

Weitling’in *Fakir Günahkarlar?n Hakikati, Oldu?u ve Olmas? Gerekti?i Gibi ?nsan Irk? ve de Harmoni ve Özgürlü?ün Garantileri* kitaplar?na bakacak olursa kendisinin komünizm anlay???n? da yakalam?? oluruz. Öncelikle gözümüze çarpacak olan idealizmin dipsiz batakl???nda ç?rp?nan, diyalektik materyalizmin kopu?unu, Marx’?n at?l?m?n? ve en önemlisi alt yap? ve üst yap? aras?ndaki ili?kiyi anlayamam?? bir hayalperest vard?r kar??m?zda. Weitling insanl???n mutlulu?unun ve tatminini istiyordu ve en temelde de bunun olabilmesi için herkesin e?it oldu?u bir sistem tahayyül ediyordu. Ancak Weitling’e göre komünist toplum, arzular ve “iyiyi üreten amaçlar” aras?ndaki harmoniydi ve bu harmoninin kurulamay??? bütün “kötülüklerin” kayna??yd?. Ayn? zamanda insanlarda “varolan” arzular?n ve bu arzular?n entelektüel ve de mekanik emek ile aras?nda bir “denge (balance)” kurulabilmesi için Weitling’in hayalindeki komünist toplumun kurulabilmesi gerekiyordu. Asl?nda bu harmoni ve denge meselesi, arzular ve *raison (ak?l)* aras?ndaki ili?kinin harmonisi, “iyiyi üreten amaçlar”, “kötülüklerin” kayna?? meseleleri çok da yeni say?lmazd?. Nitekim Aristotelesçi külliyat?n Latince çevirileri inanç ve *raison* aras?ndaki ili?kinin tekrar masaya yat?r?lmas?n? gerektirmi?, *modus vivendinin* sars?lmas?yla beraber tekrardan bir “harmoniyi” aray???na girilmi?ti. Aquinal? Tomas’?n felsefesi Aristoteles’in, ?bn-i Sinac? tarzda bir yorumu ve Fransisken tendans?yla birlikte Yunan felsefesini reddetmi? ve yeni *modus vivendi* inanç ve felsefe aras?nda kurulmu?tu. Bunun y?k?labilmesi içinse yeni fizi?in gündeme gelmesi gerekecekti. Latin felsefesi asl?nda Seneca’dan beri bu meselelerle ilgileniyordu. Özellikle Aquinal? Tomas iyi ve kötünün harmonisinin olmas? gereken dünya ile pek yak?nda ilgilenmi?ti. Öte taraftan Weitling buradan bir e?itlik yakalamak isterken, Hristiyan felsefesinde bu “ekonomik e?itlik” yoktu. Nitekim özellikle Tommaso için iyi ve kötü bir arada olmal? yd? ve Tommaso tabii ki burada ?ncil’e dayanmak zorundayd?. ?yi ve kötü beraber varolmal?lard? çünkü ancak bu ?ekilde iyiyi, kötüden ve sahteyi, gerçekten ay?rt edebilirdik.

“Ya a?ac? iyi, meyvesini de iyi say?n; ya da a?ac? kötü, meyvesini de kötü say?n. Çünkü her a?aç meyvesinden tan?n?r. Sizi engerekler soyu! Kötü olan sizler nas?l iyi sözler söyleyebilirsiniz? Çünkü a??z yürekten ta?an? söyler. ?yi insan içindeki iyilik hazinesinden iyilik, kötü insan içindeki kötülük hazinesinden kötülük ç?kar?r.” (Luk 6:43-45) ve de “Dikenli bitkilerden üzüm, devedikenlerinden incir toplanabilir mi? Bunun gibi, her iyi a?aç iyi meyve verir, kötü a?aç ise kötü meyve verir. ?yi a?aç kötü meyve, kötü a?aç da iyi meyve veremez. ?yi meyve

vermeyen her a?aç kesilip ate?e at?l?r. Böylece sahte peygamberleri meyvelerinden tan?yacaks?n?z.''(Luk. 6 :43-45) Yine Hristiyan felsefesinde iyili?in tohumlar? tarlaya yani dünyaya insano?lu taraf?ndan ekilecekti, kötülü?ün tohumlar?n? veren ise iblis idi dolay?s?yla harmoniyi kuracak olan O'ydu. Tabi ?ncil'de bunu iblisin çocuklar?n?, kötülerini f?r?na atarak yap?yor olsa da nitekim meselemiz baki ! Tabi ?unu da belirtmekte fayda var, Weitling, ? sviçre'de tutuklanmas?na neden olan kitab?yla ilgili suçlamalarda, ?sa'y? komünist ve Meryem'in gayrime?ru çocu?u olarak görmekte vard?. Gerçekten de Weitling'in proto-komünist argümanlar? ve "devrime" giden yoldaki acelecili?inde bunu yaparken radikal Hristiyanlar ve liberal Katoliklerle eski mahkumlardan olu?an bir ordu kurma fikrinde⁴, apokaliptik bir mesihçi anlay??, ?kinci Uyan??ç?l?k göze çarpar. Weitling'in harmonisinin amaçlad??? "komünizm" anlay??? ise son tahlilde Hristiyan teolojisindeki Adem ve Havva'n?n yere dü?meden önceki safl?ktaki dünya mitidir. Çünkü o zaman ilk günah i?lenmi?, arzular ve de iyiyi üreten amaçlar aras?ndaki harmoni do?al olarak bozulmu?tu. Weitling'in kendisi komünizm ile ilgili olarak ?öyle demi?tir : "Komünizm, tanr?n?n hükümdarlar??? kadar güçlü ve kaç?n?lmaz olacak, ve ayn? zamanda demokratik özyönetimin mükemmel bir uygulay?c?s? olacak ki insanlar hüküm süren tam bir harmoni sayesinde bir yöneticinin dahi oldu?una inanmayacaklar."⁵

Evet bu bizim arzulad???m?z komünist toplumdan biraz farklı ! Ve yine Weitling, Marx ve Engels'in insanlar aras?ndaki e?itsizliklerin köküne inmek ve bunun üretim ili?kileri, üretilen art?-de?er vb ile olan ili?kilerini anlayabilmek için kulland?klar? tarihsel materyalizmin aksine Weitling meseleyi harmonide ve bireyler aras?ndaki ihtilaflarda görüyordu. 1847 y?l?nda yay?nlad??? *Fakir Günahkarlar?n Hakikati*, kitab?nda da Weitling komünizmin kökenini Hristiyanl??a inerek bulmaya çal???yordu. Weitling bireyler aras?ndaki e?itsizlikleri görüyordu, ona göre insanlar entelektüel aç?dan, duygusal aç?danda ve pek çok ba?ka alanda da e?it de?ildi ve Weitling buradan bu ihtilaflardan hem sorunun kayna??n? hem de geli?menin(progress) ana nedenini bulmu?tu. Weitling "komünizmi" bu ikisi aras?ndaki dengeyi sa?layabilmek, güçlerini e?it bir ?ekilde kullanabilmek için istiyordu. Ve tabii ki ba?armak istedi?i toplumun ekonomik aç?dan özgürle?mezse politik ajanday? ilerletemeyece?inin fark?nday?. Tabi yazd??? anayasalarda (Weitling pek çok say?da anayasa tasla?? kaleme alm??t?) toplumun eme?in e?it da??l?m? ve e?it tüketimi çerçevesinde ya?ad??? bir toplum tahayyül etmi?ti. Bu anayasay? burada yeterince incelemeye vaktimiz olmamakla birlikte Weitling, imrenmenin yok olaca?? dolay?s?yla herkesin keyifle çal??aca?? ve efektifli?in yüzde üç yüz artaca??n? yaz?yordu... Alt yap? ve üst yap? aras?ndaki ili?ki Mao'da bile bu kadar kuvvetli dile getirilmemi?ti (!) Büyük ölçüde tüm özel mülkiyetlerin ve ?ahsi mülkiyetlerin olmad???, kooperatif ekonomik yap?lanman?n oldu?u bu ütopyik toplumda dikkat çeken naçizane ?ey ise kan?mca bu ütopyan?n administratif organ?d?r. Nitekim Weitling, onlarca bürokratik kurumun ba??n Trio dedi?i bir liderlik koyar ve onun için bu liderlik, Plato'nun filozof-kral? gibidir. Çünkü Weitling mülkiyeti komünal olarak tahayyül etmesine rağmen, "dehan?n", "akl?n (raison)" ve de "üstün yetene?in" bunlardan kopuk oldu?unu dü?ünmektedir. En hafifletilmi? tabiriyle söylemek gerekirse Weitling üretim ili?kileri ve üstyap? ba?lant?s?n? anlamada fena halde s?n?fta kalm??t?r ! Komünist Manifesto'da Marx ve Engels'in yazd?klar? gibi : "*Hristiyan çilecili?ine sosyalist bir renk vermekten daha kolay ?ey yoktur. Hristiyanl?k özel mülkiyete kar??, evlili?e kar??, devlete kar?? ç?kmam?? m?d?r? Bunlar?n yerine yard?mseverli?i ve yoksullu?u, evlenmemeyi ve nefse eza etmeyi, manast?r sosyalizmi, rahibin, aristokrat?n kin dolu k?skançl???n? takdis etti?i kutsal sudan ba?ka bir ?ey de?ildir.*"⁶

Pek tabi Weitling toplumdaki e?itsizlikleri görebiliyordu ama ne kapitalizmin geli?imini, olu?umunu ne de ekonomi-politi?ini anl?yordu. Duygulara ve kalplere hitap etmek istemi?ti, nitekim bunba?arm??t? da, kayda de?er bir kitlesi vard?, proleterler aras?nda bir figürdü. Ancak Weitling temelde çok büyük hatay? insan ruhu fenomeninde yapm??, insan?n do?u?undan itibaren “iyi” oldu?unu ve kendini feda etme potansiyeli oldu?unu dü?ünmü?tü, Weitling’e göre verili bir insan do?as? vard?, ve bununla da kalm?yordu bu feda ve “iyiye” dayanan do?ay? aç??a ç?karman?n ahlak ve din oldu?unu dü?ünmü?tü. Ve istedi?i “komünizme” ula?mak için dini kullanmak istemi?ti ki böylece iyi yürekli Hristiyanlara lay?k e?it bir hayat sürülebilirsin, insanlar karanl?ktan ç?kabilirdi. Ancak Engels’in Anti Dühring’de yazm?? oldu?u ?u cümlelerin do?rulu?u, Weitling’in hayalperestli?inden ziyade realiteye tekabül etmektedir :

*“Hristiyanl?k, bütün insanlar aras?nda yaln?zca bir e?itlikten, kendi köleler ve ezilenler dini olma niteli?ine tastamam uygun dü?en e?it ilk günah e?itli?inden ba?ka bir e?itlik tan?mad?.”*⁷ Ancak dinin toplumsal olarak böyle bir konumu oldu?unu, buna benzer bir yerinin oldu?unu sadece Weitling anlamam??t?. Ayn? ?ekilde Feurbach’tan, Marx’a kadar bu konu aç?kl??a kavu?mu?tu. Ancak Feurbach’?n ve Weitling’in aksine, Marx “dinsel duygunun” veya “dinsel özün” asl?nda kendisinin bir toplumsal ürün oldu?unu ve tahlil etti?i soyut bireyin, belirli bir toplumsal biçime ait oldu?unu görmü?tü. Bunu basit bir insan özüne, bireylerin kendili?inden bir ?ekilde do?alar?nda bulunan bir soyutlama olmad??n? saptam??t?.⁸ Burada de?inilmesi gereken iki mesele var, günümüzde bunlar?n ikisiyle de kar?? kar??yay?z. Bir tanesi aya??m?zdaki en temel prangalardan kendili?indencilik ile ilgili. Bir taraftan Weitling gibi “radikallerin”, Marx’?n Manifestoda ki tabiriyle manast?r sosyalizmlerini Türkiye “solunda” da görebilmek gerekiyor. Bugün-hay?r örgütlenme amaçl? de?il- yap?lan cemevi sosyalizmi, cami sosyalizminin bundan kültürel ve co?rafi farkl?l?klar d???nda fark? olamad??n? görmek, son tahlilde bütün zincirlerinden kurtulmu? bir dünyaya duydu?umuz arzunun, 4Bütünler do?rultusunda verilmesi gereken kararl? mücadelenin önünde bir engeldir. Burada alt?n?n çizilmesi gereken ?ey ise, dine inanan insanlar?n bu harekete kat?lamayacaklar? de?ildir. T?pk? Bob Avakian’?n da söyledi?i gibi,

Vaizlerle de oldu?u kadar herkesle bask?ya ve adaletsizli?e kar?? mücadele de birle?mek önemli ve gereklidir. Ayr?ca devrime ilgi duyan ve hala dini görü?leri olan insanlarda kabul edilir ve mücadeleye dahil olurlar. Ayn? zamanda da insanlar? tutarl? bilimsel bir yakla??ma kazand?rmak için bir mücadele de gereklidir, böylece insanlar tanr?n?n olmad??n? ve sözde bir tanr?ya inanman?n ve onu ezilmi? insanl??n kurtar?c?s? olarak görmenin gerçek bir çözüme ula?t?ramayaca??n? ve nihai olarak insanlar? bu merhametsiz sistemin “merhametine” b?rakaca??n? anlas?nlar. Pek çok dindar insan bilimin sonuçlar?n? kabul ettiklerini söylerler (en az?ndan ço?unu), ancak ayn? zamanda bilimin s?n?rlar? oldu?unu ve bilimden daha yüce bir ?eyin var oldu?unu söylerler, “inanc?n”. Ancak “inanç”, ?eylere inanmak, kan?tlar?n, incelenerek gerçekli?i göstermesi sonucu, ve bu sonuçlar?n maddi dünyada denenmeleri sonucu do?ru olmazlar⁹ Bizim bugün gözlemlledi?imiz durum maalesef bu durumun tam tersidir, geçmi?te ?afak revizyonistlerinin ellerinden dü?ürmedi?i “Sol’ Komünizm Bir Çocukluk Hastal???” bugün “solun” ba?ka cenahlar?n?n elinde mundar olmakta, kendili?indencilik, din güzellemleri, mitolojiler yani k?sacas? prangalar insanl??n kurtulu?unun önündeki engeller olduklar? gibi kabul edilmektedir. ?imdi gelin ?u kalpsiz dünyanın kalbi din mefhumuna bir bakal?m. Öncelikle

okur beni mazur görsün, bu cümlelerin birebir geçtiği biraz uzun bir alıntı yapacağım:

''Dinsel açlık, bir yandan gerçek açlığın durumunu, bir yandan da gerçek açlığa karşı protestodur. Yaratılan bunaltan içli bir ezgi olan din, tinin dâvâlandığı toplumsal koşulların tını, kalbi olmayan bir dünyanın ruhudur. O, halkların afyonudur. (Sie ist das Opium des Volks.)

Dini, halkın bu aldatıcı mutluluğunu ortadan kaldırmak, halkın gerçek mutluluğunu istemektir. Onun durumu konusunda yansımalarından vazgeçmesini istemektir. Öyleyse dinin eleştirisi, tohum olarak halesi din olan bu gözyaşlar vadisinin eleştirisidir. Eleştiri, zincirlerin üstünü örten imgesel çiçeklerin yaprakların yoldu; bunu, insanın imgelem gücü olmayan, umudu kıran zincirler taşıması için değil, zincirlerini atması ve yaşamın çiçeklerini derlemesi için yaptı. Dinin eleştirisi, insanın yansımadan kurtulması ve akıl çağına gelmesi bir insan olarak kendi gerçekliğini düünmesi, kendi gerçekliğini etkilemesi, onu biçimlendirmesi için, kendi çevresinde dönmesi için insanın yansımadan kurtulmasıdır. Din, insan kendi çevresinde dönmediği sürece, insanın çevresinde dönen yansımaları güneşten başka bir şey değildir.

Öyleyse tarihin görevi, gerçekliğin ötesindeki dünya bir kez ortadan kalktıktan sonra, bu dünyanın gerçekliğini kurmaktır.¹⁰

Komünizmin Temelleri ve Bir Bilim Olarak Komünizm

Öyleyse şimdi incelenmesi gereken mesele komünizmin dini veyahut akıl dışı, aklın bir temelini olmadığı gayet maddi bir temelini olduğu ve ne olup ne olmadığı meselesine bir giriş yapalım. Engels bu süreci gayet iyi açıklamıştır, o Ütopyadan Bilime Sosyalizmin Gelişimi ve Anti Dühring'de bütün bu süreci, komünizmin bir bilim olarak gelişiminin sürecini bütün bir kronolojide anlatır ve ekler, ''Bu iki büyük keşif, hem materyalist tarih kavrayışın hem de kapitalist üretimin sorunlarının artıklarıyla açığa çıkarılmasıdır. Marx'a borçluyuz. Bunlarla birlikte sosyalizm bir bilim oldu; şimdi ilk yapılmış gereken şey, tüm ayrıntılar üzerinde çalışarak onu geliştirmektir.''¹¹ Nitekim komünizm bilimi en basit tabiriyle hakikati anlamak ve deşirmenin bilimidir, öznesi de toplumdur. Bir bilimin temeli de tabii ki din veya çeşitli ahlaki değer mefhumları değildir. Bilimin maddi temeli vardır. Yanlışlanabilir olmalıdır ve objektif realiteye tekabül etmelidir. Ne dünyanın düz olduğu ne de öküzün boynuzları üzerinde olduğu, hayır bunlar şeyleri olduğu gibi anlamamak, kabullenmemek, kitlelerin dünyayı olduğu haliyle anlamasının ve deşirmesinin önündeki engellerdir. Tıpkı Weitling gibi, özellikle de İbrahimi dinlerin feodal tutkularından komünist düşünceler yaratmaya çalışmak pek kolay ama bir o kadar da abestir. Nitekim komünizmin kendisinin tarih sahnesinde ortaya çıkması da maddi temelleri olan bir şeydir, tamamen rastlantısal değildir, önceden çizilmişliğinin aksine toplumun ve dünyanın bugün geldiği durum rastlantısal ve gereklilik arasındaki süregiden diyalektik ilişkinin bir ürünüdür. Ve evet ''...bir bahamda kaza eseri olan şeyin başka bir bahamda gereklilik olduğu (bunun tersinin de geçerli olduğu) yolundaki daimi gerçek vardır; ve hiçbir şey önceden belirlenmiş ya da ortaya çıkması gibi ortaya çıkmak zorunda olmamasına rağmen, tüm bu süreçte etkili olan belirli altta yatan nedenler ve güçler vardır. Esasen dinsel olan tüm bu anlayışlar isteyerek ve kararlısıyla bir yana bırakılmalı ve memnuniyetle reddetmeliyiz; dinsel zihniyeti komünist hareketin içinden olduğu kadar eninde sonunda bir bütün olarak toplumun içinden de sökülmelidir—ama özellikle şu

anda kendi saflar?m?zda bu e?ilimlerle mücadeleye etmeliyiz.”¹²

Sonuç Olarak

Sonuç olarak yaz?m?z?n ba??nda da belirtti?imiz üzere Weitling’in dü?ünceleri, yani en basit haliyle bunu tek bir çeli?ki olarak söylemek gerekirse, “tanr?n?n sol eli” anlay??? yani asl?nda Tanr?’n?n hem bir sol hem de bir sa? eli oldu?u anlay???n?n, bu sol elin çe?itli pozitif unsurlara delalet etmesi; ?efkatli, sevgi dolu, adaletli, yoksullarla ilgilenen tanr? öteki tarafta ise; kin ve gazap dolu, bask?c? tanr? anlay???yla kar?? kar??ya gelmekteyiz. Burada kritik öneme sahip olan nokta asl?nda böyle bir ?eyin varolmad???d?r, bunun objektif olarak iyi bir örne?i Kuranda geçen “Mülk Allah’n’d?r” ?eklindeki anlay???n hem “anti-kapitalist” oldu?unu söyleyen din ve çe?itli “sol” anlay??lar ile ba?lant?lar kurmaya çal??an eklektik anlay???n yan?nda, siyasal ?slam’?n da bu söylemi rahatlıkla kullanabilmesi, Erdo?an’?n “vah?i kapitalizme” kar?? sava? açabilmesi, Siyasal ?slam’?n, oryantalist dü?ünceye ta? ç?kartacak ?ekilde kalk?nmac?, ilerlemeci bir retorikle bütünle?ebilmesi bunun iyi bir örne?idir. Bunu basit bir ?ekilde Erdo?an’?n “popülist” diline indirgemek, en basit tabiriyle siyasal ?slam’? anlayamamak veyahut tekrar eden bir ?ekilde “Weitlingci” anlay???n kuca??na dü?mektir. Bu

yakla??m, Bob Avakian’?n *Tüm Tanr?lardan Kurtulun* adl? eserinde adland?rd??? “aç?k büfe” anlay???d?r. ?imdi bunu biraz daha irdeleyelim. Öncelikle bu “aç?k büfeci” anlay?? özellikle de “anti-kapitalist” (her ne demekse?) dindar (herhangi bir din olabilir) bir çevrede bariz bir ?ekilde dinde, Tanr?’n?n, Allah’?n ya da ad?n? ne koyarsan?z koyun a?k?n bir gücün söylemlerinde, yaz?nlar?nda metafizik keskin bir çizgi çeker. ?te bu “metafizik” diyebilece?imiz keskin çizgi, realitede tanr?n?n sol veya sa? eli olarak zuhur bulur. Yani bir yandan ebeveynlerine kar?? gelen çocuklar?n ta?lanabilece?inden bahseden bir kitaptan, ?sa’n?n yoksullara nas?l yardım etti?ine, ne kadar da zenginlik kar??t? oldu?una dair bir söyleme geçen- evet ikisi de ayn? kitapta bulunabilir- bu retori?in iki farklı problemi vard?r. Birincisi apaç?kt?r ki, görüleni görünmez k?lmaya çal??makta yani i?te tam da bu noktada, market al??veri?i yapar gibi, bir paket ondan bir paket bundan demekte, Tanr?’n?n kelam?n?n istedi?i bölümünü kullanmaktadır, bu zaten ba?l? ba??na kendisiyle de çeli?en bir yakla??md?r. Weitling gibi veyahut “anti-kapitalist” dini bütün insanlar gibi, din arac???yla ütöpic toplumlara tasarlama fikri son tahlilde i?in ekonomi-politi?inde da??t?m noktas?na odaklan?r, ancak en basit anlam?yla dile getirmek gerekirse da??t?m? belirleyen, üretimin biçimidir. Bir da??t?m sistemi, üretim sisteminden ba??ms?z olarak i?leyemeyece?i gibi, bir üretim sistemi de bir da??t?m sistemine tekabül etmektedir. Bu kapitalizmin temelinde toplumsal üretimin ?ahsi temellükçe gasp?na dayanan üretim biçiminden kaynakl? bir da??t?m biçimidir, ve bu üretim biçimi bir devrim ile ala?? edilmeden da??t?m biçimi de de?i?emeyecektir. Tabii ki bu devrim de insanl???n aya??na vurulan tüm prangalardan özgürle?tirecek olan gerçek bir komünist devrim ile mümkündür, bir dini yaz?ndan ç?kart?lan bir “ekonomi-politik” ile de?il! Son tahlilde, “tanr?n?n sol eli” mevzusundan bahseden ki?iler, dinin bask?y? hafifleten ve kitleler üzerinde pozitif bir rolü oldu?unu dü?ünen kimseler, feodal toplumdan, manast?r sosyalizminden “komünist” hayaller türeten kimseler haks?zdr?rlar. T?pk? *feodal toplumlarda kilise ve din yüzy?llar boyunca bask?y? hafifleten ve etkisini azaltan bir unsur de?il, halk y???nlar? üzerindeki bask?y? ve ya?anan sefaleti art?ran muazzam bir a??rl?k olmu?tur.*¹³ cümlesinde Avakian’?n keskin bir biçimde dile getirdi?i gibi bu gerçek, kendisini dinlerin bütün reform giri?imlerinde son tahlilde yönetici s?n?flar ile girdikleri uzlaşma yoluyla

beraber¹⁴ tarihin ilerleyi?inde de göstermektedir. Nitekim, Avakian'dan aktarmak gerekirse :

*Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da kapitalist sömürünün ç?plak ifadesine ili?kin isabetli cümlelerinde ve genel kapitalizm ele?tirilerinde geçmi?e, halk y???nlar?na yönelik bitip tükenmek bilmeyen bir deh?etle nitelenen feodalizmin pastoral, idealize edilmi? romantik görüntüsüne de?il, tam tersine gelece?e, kapitalizmi ve tüm sömürü ve bask? sistemlerini, bunlar?n dekorlar?n?, mazeretlerini ve rasyonalizasyonlar?n? y?k?p, insanl??? çok daha öteye ta??maya bak?yorlard?.¹⁵Ve ?imdi bizlerin komünistlerin, yani dünya halklar?n?, kitleleri bütün bask?lardan ve bütün sömürü biçimlerinden kurtarmak isteyen, dünyay? oldu?u haliyle, maddeyi hareket haliyle anlamakla yetinmeyen ancak onu radikal bir ?ekilde de?itirmek isteyen bizlerin yakla??m? Marx'?n tabiriyle "kalpsiz dünyanın kalbi olan din" tesellisine ihtiyaç duymayacaklar? bir dünya yaratmakt?r çünkü **gerçek bir devrim ile 4Bütünler temelinde yürütece?imiz olan bu karar! mücadele yoksulluk ve bask? ve bunlarla ili?kili olan her türlü gereksiz ac?, bu ac?y? güçlendiren fikirler ve kültürle birlikte sonsuza dek ortadan kalkacak ve kökünden silinecektir.**¹⁶Ve hadi ?unun alt?n? bir kere daha bütün karar!l???m?zla çizelim: **Fakat bunu yapmak için gerçe?i oldu?u gibi kabul etmeliyiz. Gerçe?i, insan toplumu ve do?ayla ilgili gerçe?i bilinçli ve tutarlı bir bilimsel bak?? aç?s? ve yöntemle ele almal? ve dönü?türmeliyiz. Önemli olan ?udur: ?nsanlık tarihinde ilk kez bunu yapma imkan? vard?r. Bununla kar??la?t?r?ld???nda dini ö?reti ve gelenekle gerçe?in dinsel yoldan alg?lan??? çok gerilerde kal?r-ve asl?nda insanlık için ilk kez mümkün olan ?eyden uzakla?t?r?r.**
17*

Ve i?te ?imdi tam da gerçek bir devrim yapmak ve toplumu ve bütün üstyap?y? radikal bir ?ekilde de?itirmek için ihtiyac?m?z olan maddi zemine, önderli?e, bilimsel yöntem ve yakla??ma sahipken, bizlerin bu meseleye Marx'?n, Weitling ile o me?hur yemekte masaya yumru?unu vurmas? gibi yakla??mam?z gerekmektedir. Bugün "Tanr?n?n Sol Eli", kitlelerin maneviyat?, kitlelerin kendi?ilindenli?i eliyle yüceltmeye devam eden bu anlay??a kar?? bizlerin, dünyay? gerçekten varoldu?u maddi zeminde gerçek bir devrim ile radikal bir ?ekilde de?itirmek isteyen bizlerin bütün gerici ve bask?c? dü?üncelere kar?? masaya yumru?unu vurmas? gerekmektedir!. ?nsanl???n bir bütün olarak tüm zincirlerinden kurtulabilmesi için bu mücadele de olabildi?ine keskin bir ?ekilde yürütülmelidir!

Bu mücadeleye omuz veren ve verecek olan tüm yolda?lar, AKLI ÖZGÜRLE?T?RMEK VE DÜNYAYI KÖKTEN DE??T?RMEK ?Ç?N TÜM TANRILARDAN KURTULUN!

Referanslar:

1 Popper K. , The Poverty of Historicism, Routledge Classics, ve ayr?ca bkz Popper K. , Aç?k Toplum ve

Dü?manlar?, Liberte

2 Ajith, Against Avakianism

3 Avakian Bob . , Kültür, Sanat, Bilim ve Felsefe Üzerine (2008), Yordam Yay?nlar?, ayr?ca bak?n?z T. Rajko, Bilim

Felsefesi ve Bir Bilim Olarak Komünizm Üzerine Baz? Notlar

4 Aktaran, Hunt, Marx's General

5Aktaran Wittke C. , The Utopian Communist A Biography of Wilhelm Weitling a Nineteenth Century Reformer

6Marx K.- Engels F. , Komünist Manifesto (2002) Sol Yayınları

7Engels. F, Anti Dühring, Sol Yayınları

8K. Marx-F. Engels, Alman İdeolojisinin Eleştirisi, Sol Yayınları, 1999

9Why We Need An Actual Revolution and How Can We Make It, Bob Avakian'ın konuşması

10Marx K.(1997), Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi, Sol Yayınları,

11Engels F. , Ütopyadan Bilime Sosyalizmin Gelişimi (2018), Yordam Yayınları, çev Erkin Özalp

12Avakian Bob. , Kültür, Sanat, Bilim ve Felsefe Üzerine (2008), Yordam Yayınları, çev. Hükrü Alpagut,

13 Avakian. Bob, Tüm Tanrılardan Kurtulun (2008), El Yayınları, çev Neşenur Domanıç

Yazarın notu : Weitling'in eserleri Türkçeye çevrilmemiş olduklarından dolayı, eserlerin orijinal adlarından

kendim çevirmeyi tercih ettim.

14 Bunun kuvvetli bir örneğini Friedrich Engels, Alman Köylü Savaşları adlı eserinde Lutherci reform hareketi üzerinden inceler. Yine aynı şekilde Engels'in, Bauer üzerine yazdığı yazılarda da bu tesirler, ve yine başka pek çok eserinde yaptığı incelemelerde gerek Lutherci reform hareketinin gerek Kalvinistlerin, vb. son tahlilde kitlelerin ayaklarındaki prangaları çökmekten ziyade farklı bir biçimde taktiklerini veyahut direkt olarak sistemle uzlaşmayı tercih ettiklerini inceler.

15Avakian. Bob, Tüm Tanrılardan Kurtulun (2008), El Yayınları, çev Neşenur Domanıç

16Avakian. Bob, Tüm Tanrılardan Kurtulun (2008), El Yayınları, çev Neşenur Domanıç

17Avakian. Bob, Tüm Tanrılardan Kurtulun (2008), El Yayınları, çev Neşenur Domanıç